

ORSZÁGOS RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ TESTÜLET

748/2008. (IV.29.) sz.

HATÁROZATA

Az Országos Rádió és Televízió Testület (a továbbiakban: Testület) a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: **Rttv.**) **112. §**-ban biztosított jogkörében az **MTM-SBS Televízió Zrt.** (1145 Budapest, Róna u. 174.) műsorszolgáltatóval szemben meghozta az alábbi

határozatot.

A Testület megállapítja, hogy a műsorszolgáltató 2008. március 5-én és március 12-én megsértette az **Rttv. 3. § (2)** bekezdésében foglalt rendelkezéseket. Ezért a Testület az **Rttv. 112. § (1)** bekezdésének **c)** pontja alapján

30 percre felfüggeszti a műsorszolgáltató műsorszolgáltatási jogosultságának gyakorlását, melyet a műsorszolgáltató a határozat kézhezvételét követő első szerdán 22 óra 00 perctől 22 óra 30 percig köteles végrehajtani.

A műsorszolgáltató a műsorszolgáltatási jogosultságának felfüggesztése előtt köteles tájékoztatni a nézőket arról, hogy a műsorszolgáltatás nem műszaki hiba miatt szünetel. Köteles továbbá a felfüggesztés idejére a következő feliratot közzétenni:

„Az Országos Rádió és Televízió Testület (a továbbiakban: ORTT) határozata értelmében az MTM-SBS Televízió Zrt. műsorszolgáltató TV2 csatornája 2008. március 5-én és március 12-én „Az igazság ára” című műsorszám sugárzása során sértette a magánszféra sérthetlenségét, az információs önrendelkezés és az emberi méltóság feltétlen tiszteletének az Alkotmány 54. §-ában és 59. §-ában meghatározott alkotmányos követelményeit, ezáltal pedig az Rttv. 3. § (2) bekezdésének rendelkezését. E törvénysértés miatt az ORTT a mai napon 22 óra 00 perctől 22 óra 30 percig felfüggesztette az MTM-SBS Televízió Zrt. műsorszolgáltatási jogosultságának gyakorlását. A felfüggesztés időtartamának lejárta után folytatjuk műsorunkat.”

A Testület megállapítja, hogy a műsorszolgáltató a 2008. március 5-én és március 12-én megsértette az **Rttv. 5/B. § (3)** bekezdésében foglalt rendelkezést. Ezért a Testület az **Rttv. 112. § (1)** bekezdésének **a)** pontja alapján

felhívja a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.

E határozat ellen közigazgatási úton fellebbezésnek nincs helye, a közléssel jogerős és végrehajtható. A határozat felülvizsgálatát a közléstől számított 30 napon belül bíróságtól lehet kérni a Testülethez benyújtandó keresetlevéllel.

INDOKOLÁS

A Testület a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 41. § (1) bekezdés b) pontjának felhatalmazása alapján hivatalból vizsgálta az Rttv. rendelkezéseinek megtartását az MTM-SBS Televízió Zrt. műsorszolgáltató TV2 csatornáján 2008. március 5-én és 12-én 22 óra 7 perces kezdettel sugárzott Az igazság ára című műsorszámban.

I. A vizsgálat alkotmányos-jogi alapjai

Az Rttv. 3. §-a (2) bekezdés alapján

„A műsorszolgáltató köteles tiszteletben tartani a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét, tevékenysége nem sértheti az emberi jogokat (...)”

Az Alkotmány 54. § (1) szerint

„A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az emberi méltósághoz, amelyetől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

Az Alkotmány 59. § (1) bekezdése alapján

„A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

Az Alkotmány 61. § (1) és (2) bekezdése szerint

„A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra”, „A Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát.”

A következőes bírói gyakorlat szerint az ORTT-nek mint közigazgatási hatáskörében eljáró hatóságnak joga és kötelessége öröködni azon, hogy a műsorszolgáltató tisztelje az alkotmányban biztosított jogokat, tevékenysége ne sértse a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét. (Pl. Legfelsőbb Bíróság Kf.VI.38.474/2000/3. számú ítélete és Kf.IV.37.230/2002/9. számú végzése, valamint a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.189/2003/6. számú végzése és 2.Kf.27.066/2007/4. számú ítélete)

Az Alkotmánybíróság több ízben is rámutatott arra, hogy az elektronikus média esetében indokolt – a nyomtatott sajtóhoz képest – külön előírások megalkotása. A speciális szabályozás indokaként fejtette ki az Alkotmánybíróság: „Általánosan elfogadott, hogy a rádiós és televíziós műsorszolgáltatás véleményformáló hatása és a mozgóképek, hangok, élő tudósítások meggyőző ereje sokszorosa az egyéb információs társadalmi szolgáltatások gondolkodásra ható erejének.” [1/2007. (I. 18.) AB határozat]. „Azáltal, hogy a média a legszélesebb nyilvánosságot biztosítja a legkülönbözőbb vélemények számára, és napjainkban ez képezi a legfontosabb információforrást, a szólásszabadság egyéb megnyilvánulási formáihoz képest a médiában megjelenő véleményeknek sokszoros a hatása, rendkívül nagy a befolyása az emberek gondolkodására, a közvélemény formálására.” (1006/B/2001. AB határozat)

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az „ORTT feladata annak vizsgálata, hogy a műsorszolgáltatási jogosultságot szerzett rádiók és televíziók működése megfelel-e a törvényben és a műsorszolgáltatási szerződésben foglaltaknak. Ez nem jelentheti a műsorok

előzetes tartalmi vizsgálatát, mert az eleve összeegyeztethetetlen volna az Alkotmány 61. § (2) bekezdésével. Az ORTT mint közigazgatási szerv a Médiatörvény 112. § (1) bekezdése alapján utólag szankcionálhatja a műsorszolgáltató jogsértő működését. Általában az ORTT határozattal szembeni bírói felülvizsgálat léte elegendő garanciát jelent arra, hogy indokolatlanul ne indulhasson ex officio eljárás. Az, hogy a hivatalból kezdeményezett vizsgálat megfelel-e a sajtószabadsághoz való alapjognak, függ a konkrét eljárástól és a kiszabható jogkövetkezménytől. Külön megfontolást igényel például az az indítványozók által felvetett kérdés, hogy a személyhez fűződő jogok védelme érdekében alkotmányosan van-e lehetőség ex officio eljárás megindítására.” [46/2007. (VI. 27.) AB határozat]

Hivatkozott döntésében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ORTT az Rttv. 112. § (1) bekezdésében foglalt jogkövetkezményeket alkalmazva szankcionálhatja a műsorszolgáltató cselekményét, ha megállapítja, hogy az az Rttv. rendelkezéseit megsértette. A szankcionálási jog arra az esetre is fennáll, ha a műsorszolgáltató tevékenysége sérti az emberi jogokat. „A Médiatörvény 112. § (1) bekezdése alapján tehát az emberi jogok védelmében, adott esetben pedig az emberi jogok önrendelkezési és a magánszférát védő aspektusait jelentő személyhez fűződő jogok védelme érdekében is indulhat eljárás.”

Azonban az Alkotmánybíróság értelmezésében az önrendelkezési jognak „fontos tartalmi eleme – egyebek között – az egyén joga arra, hogy az igény állapotába került alanyi jogait a különböző állami szervek, így a bíróság előtt is érvényesítse. Az önrendelkezési jog azonban, mint az általános cselekvési szabadsághoz való jog, a jogérvényesítéstől való tartózkodás, a nem cselekvés jogát is magában foglalja. Mivel ez a jog az egyén autonómiájának védelmére szolgál, általában mindenkinek szabadságában áll eldönteni, hogy jogai és törvényes érdekei védelmére nyitva álló és alkotmányosan biztosított hatósági igényérvényesítési utat igénybe veszi-e, vagy attól tartózkodik” [1/1994. (I. 7.) AB határozat].

Az önrendelkezés tehát azt a jogot is magában foglalja, hogy valaki jogsérelme esetén ne vegyen igénybe bírói utat, illetve jogait más módon ne érvényesítse. „Ha a műsorszolgáltató személyhez fűződő jogot sért, a jogsérelmet szenvedett személy dönt arról, hogy a jogsértést elkövető műsorszolgáltatóval szemben érvényesíti-e személyiségi jogait (...)” [46/2007. (VI. 27.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az ORTT a 3. § (2) bekezdését alkalmazva közigazgatási eljárásban nem az egyes jogalanyokat ért jogsérelmekről dönt. Az Rttv. 3. § (2) bekezdése ugyanis alapvető rendelkezés, „az ORTT ennek megfelelően a közigazgatási eljárás során annak megállapítására jogosult, hogy a műsorszolgáltató az emberi jogok tiszteletben tartásával tevékenykedik-e, és az egyes műsorainak témája, jellege, nézőpontja nem sérti-e az emberi jogokban megjelenő alapvető értéket.”

Az Alkotmánybíróság tehát arra a következtetésre jutott, hogy az ORTT a személyhez fűződő jogokkal kapcsolatban a műsorszolgáltató által elkövetett alkotmányos sérelmeket, az ilyen sérelmeket okozó műsorokat is vizsgálhatja és szankcionálhatja, de úgy, hogy a jogokat a közigazgatási eljárásában mintegy alanytalanná téve vizsgálja az alapvető sérelmet. Azt vizsgálja, hogy a sugárzott műsor nem sérti-e „az emberi jogokban megjelenő alapvető értéket”. Az ORTT megjegyzi, hogy ez utóbbi fordulat akár úgy is értelmezhető, hogy áttörve az Alkotmány által biztosított alapvető jogok katalógusának határait, akár az ezek mögötti (egyetlen) érték vizsgálatára is kiterjeszkeszhetné az ORTT vizsgálata.

A Testület megjegyzi, az Alkotmánybíróság idézett megállapításai – tekintettel arra is, hogy nem a döntés rendelkező részében találhatók – elvben nem zárják ki azt a következetes bírói

gyakorlat szerint korábban már több esetben jogszerűnek minősített lehetőséget sem, hogy az ORTT akár individuális sérelem nyomán is eljárhat az Rttv. 3. § (2) bekezdésének számonkérése érdekében. Mindemellett a Testület a jelen ügyben a 46/2007. (VI. 27.) AB határozat indokolásában foglaltakat szem előtt tartva az adott műsor jellege, nézőpontja, témája törvényességének vizsgálatára szorítkozott az eljárása során

II. A Testület hatósági ellenőrzése

A televízió honlapján közzétett leírás szerint¹ Az igazság ára „egy pszichológiai játék, amely a jelentkezők ösztintességére alapoz”. Összesen hat fordulóban, 21 kérdésre kell a játékosoknak válaszolniuk a 20 millió forintos nyereményért. Fordulónként a kérdések száma csökken, a megnyerhető összeg ezzel ellentétben növekszik. A kérdések eldöntendők, azaz „igen” vagy „nem”, esetleg „igaz”, „hamis” válasszal kell rájuk válaszolni. A stúdiófelvétel előtt minden jelentkező hazugságvizsgálaton vesz részt, ahol 200 kérdést tesznek fel nekik. A kérdések témái az általánostól, a köznapitól egészen a személyesig terjednek. A készítők 21 kérdést választanak ki a hazugságvizsgálat alatt, amelyet majd a műsorban megismételnek. Igaz válaszok az értékelhető, amit a hazugságvizsgálaton annak értékelték. Amennyiben a válasz „hamis”, akkor az a játékban is annak minősül. A játékosnak minden esetben el kell fogadnia a hazugságvizsgáló eredményét.

Amíg a játékos a poligráf eredményének megfelelően „igazat” válaszol, addig játékban marad, és így növelheti a nyereménye értékét. A játékos a fordulók végén dönthet úgy, hogy kiszáll az addig megnyert összeggel, de ezzel a jogával csak addig élhet, amíg nem hangzott el a következő kérdés. Ha tovább játszik, minden addigi nyereményét kockára teszi, hamis válasz esetén mindent elveszít, és hozzátartozóival, illetve barátaival együtt, akik a játék alatt jelen vannak a stúdióban, el kell hagynia a színteret.

A 2008. március 5-i adás:

Az első epizódban a műsorvezető a következőképpen vezette fel a műsort: „Jó estét kívánok! A hazugság mindenkinél kiderül, így vagy úgy. Van, aki belebukik, van, aki bevallja, és van, akinek segítség kell, hogy titkos terhére letegye. Sokszor nem másoknak, hanem önmagunknak hazudunk. Az igazságnak ára van. Van egy kérdés, 21 igaz válasz, 20 millió forint.”

A játékszabály szerint az első fordulóban feltett kérdések még kevésbé kellemetlenek a játékosok számára, ez esetben leginkább a hölgy külsejére, esetleg hipotetikus szituációkra vonatkoztak („Reggelente tükörbe tud nézni smink nélkül? Jobban szereti, ha az eszébe és nem a dekoltázsát dicsérik? Hajlandó lenne kannibalizmusra az életben maradásért?”). A fenti kérdések – álláspontunk szerint – hozzájárulhattak ahhoz, hogy a játékos személyiségének mindinkább azon oldala kerülhessen előtérbe, amelyhez megfelelően illeszthető - a nyeremény összegének növekedésével egyre kínosabbá váló - a főképp a szexualitás témája köré szerveződő kérdéscsoport, amely a reklámmegszakítás után következett. Megjegyzendő, hogy a szegmenset záró képsorok már előrevetítették a játékos kudarcát, a nézők tanúi lehettek az összeomlásának. Láthatták, amint a zokogó játékos a barátnők kikísérik (22:20:24), továbbá hallhatták, amint az egyikük odaszól az operatőrnek: „Ne vegye már fel!”(22:20:28).

A műsor második szegmensében - többek között - a következő kérdésekre kellett a játékosnak választ adnia:

¹ http://tv2.hu/2008-03-04/Az_igazmondas_szabalyai/

- (22:30:01) „Undorodott már saját magától? A válasz: igen.
- (22:31:56) Szilikon melle van? A válasz: igen.
- (22:34:38) Le is fekszik a zenészekkel? A válasz: igen.
- (22:35:31) Szeretkezett már egyszerre több férfival? A válasz: igen.”

Miután elérte az egymillió forintos határt, a műsorvezető feltette a játékosnak a kérdést: szeretne-e több pénzt. A versenyző igennel felelt. A műsorvezető a játékos elbizonytalanodását látva úgy ítélte meg, hogy a játékszabályokat a kamerák előtt sem árt nyomatékosítani.

(22:37:26)

Játékos: „Én már nem hiszem, hogy vannak ennél zavarba ejtőbb kérdések. Bár engem nehéz zavarba hozni. Én nem a kérdésektől tartok ...”

Műsorvezető: „Az a kérdés, hogy hazudott-e a vizsgálaton?”

Játékos: „Nem, de ezek emocionális kérdések és nem feltétlenül eldöntendőek, és ráadásul nem mind ...”

Műsorvezető: „De van egy eredmény, ami objektív.”

Játékos: „Egyértelmű.”

Műsorvezető: „Tehát, ezt ...” *(int a kezével, hogy ez nem kérdőjelezhető meg)*

Játékos: „Egyértelmű, persze! Csak nehéz, ezekre válaszolni nehéz, nem kiértékelni, nyilván. Nekem eldönteni, hogy akkor ...”

Műsorvezető: „Ettől lehet ennyi pénzt nyerni. Ugye tudja, hogy elveszítheti ezt az egymillió forintot, ha egyszer is nem igaz a válasza?”

Játékos: „Igen.”

A 16. kérdés ismét a játékos szexuális szokásait firtatta, ám ezúttal a műsorvezető többet szeretett volna megtudni.

(22:39:26)

„Kötözték ki már szex közben? A válasz: igen.”

Játékos: „Ne nézzen rám ilyen kérdően! Mire kíváncsi, nem akarok technikai részleteket...”

Műsorvezető: „Magyarán mindenre...”

Játékos: „Az sejtem. De ha jól sejtem, ez egy korhatáros műsor. Nem mennék bele, nem tudok mit mondani. Ilyen vagyok.”

Műsorvezető: „Van nyoma?”

Játékos: „Nem, a tetoválás” [...] - *ezután a játékos tetoválásának jelentésére terelődik a szó, amely Almodovar egyik filmjének (Kötözz meg és ölelj!) a címét rejti.*

A 17., egyben az utolsó kérdés:

(22:40:59)

„Fizettek Önnek valaha a szexért? A válasz: nem. A válasz hamis” – *hangzott a verdikt. A játékos nem akarta elhinni, s a barátok is hitetlenkedtek a háttérben.*

Játékos: „Ez nem lehet, ti is tudjátok, hogy nem lehet.” *A barátaihoz fordul.*

Játékos hozzátartozója: „Ez marhaság!”

Játékos: „Nem.”

Műsorvezető: „A poligráf ezt mutatta ki.”

Játékos: „Tudom, tudom, hogy nem kérdőjelezhetem meg, csak valószínű, hogy önmagában ez annyira kínos kérdés, hogy az ember már a hallatán, ugye ideges, hogy egyáltalán miért feltételezi a kérdésfeltevő ezt a kérdést?”

Műsorvezető: „..., sajnos 16 kérdésig jutottál, nagyon sajnálom, de nagyon köszönöm, hogy itt voltál.”

A versenyző még egy darabig tanácstalanul állt a színpad szélén, nem akarta elhinni, hogy valóban így ért véget a játék. A barátja intett, majd szólt neki, hogy menjen le a színpadról, mire ő elhagyta a színteret. A következő képen már a barátja karjában zokogó játékost láthattuk, amint barátja átölelve próbálta megnyugtatni az összetört lányt. A kamera folyamatosan követte a versenyzőt, tanúi lehettünk, amint barátnői odamentek és kikísérték a zokogó társukat.

A nézők alig ocsúdhattak fel az első játékos drámai összeomlásának részleteiből, s már jött is a második versenyző, akinek az elkövetkező percekben az előzőeknél - a közönség nagy derűtsége közepette - nem kevésbé kínos kérdésekkel kellett szembenéznie. A falujában promiskuitásáról hírhedt özvegyasszonyhoz intézett kérdések zöme a szexualitás témaköréhez tartozott, mint pl.:

- (22:47:27) „Jobb nőnek tartja magát a barátnőinél? A válasz: igen.
- (22:49:40) Szokott pornófilmet nézni? A válasz: igen.
- (23:02:10) Volt már szexuális kapcsolata saját fiánál fiatalabb férfival? A válasz: igen.
- (23:03:16) Végzett valaha önkielégítést? A válasz: nem.”

A 2008. március 12-i adás:

A második adásban, miután a műsorvezető felkonferálta a programot, a második versenyző folytathatta a játékot, de arra a kérdésre, hogy „Gyakran mondja jóslás közben azt, amit az emberek hallani szeretnének Öntől?” (22:09:57) nem szolgált megfelelő válasszal. Így kicsit hitetlenkedve, de elkészönt a játéktól.

A kunmadarasi özvegyasszony után egy 25 éves budapesti fiatalember következett. A játék során egy igen megrázó életút bontakozott ki a nézők előtt. A műsor készítői által gondosan összeállított kérdéssor drámai eseményeket, komoly érzelmi traumákat sejtetett, s a fokozatosan adagolt részletekből lassanként kiderült, hogy a versenyző állami gondozott volt, roma származású, ráadásul homoszexuális. Fentieken túl előfordult, hogy kihasználták a helyzetét és szexuálisan molesztálták. Szülei alkoholisták, akik nyolc gyereket adtak állami gondozásba. A szüleivel való későbbi találkozásra szerinte azért volt szüksége, hogy meg tudja személyesíteni a gyűlölete tárgyát (22:38:38). A kérdések java része ezen témák köré épült: „Szívesen kitörölne valamit az életéből? (a válasz: igen), Szereti az embereket? (a válasz: nem), Bosszúálló típus? (a válasz: igen), Haragszik a szüleire, amiért nem akarták? (a válasz: igen), Ön szerint az emberek tudják, mi minden zajlik egy nevelőintézetben? (a válasz: nem), Okoztak már maradandó sérülést a testén? (a válasz: igen), Szeretett volna családban felnőni? (a válasz: igen).”

Egyes kérdések kapcsán a válaszok bővebben kifejtésre kerültek, mások viszont magyarázat nélkül maradtak. Bizonyos helyzetekben ez a magatartás elfogadható, azonban az olyan különösen provokatív kérdések kapcsán, mint például (22:19:09) „Ön szerint van felsőbbrendű ember? (reklám megszakítás) a válasz: igen”, (22:31:26) „Szélsőséges nézeteket vall? a válasz: igen”, (22:32:35) „Vannak előítéletei a romákkal szemben? a válasz: igen” - félreérthető lehetett vagy zavarólag hathatott.

A játékost, aki hárommillió forint nyereménnyel távozott, egy 30 éves fiatal hölgy követte, egy 8 éves fiú és egy 14 hónapos kislány édesanyja, sokáig szülei nevelték a gyermekét. A hozzá intézett kérdések között ugyancsak felbukkant a szexualitás: pl. (23:04:58) „Szeretne még nagyobb melleket? a válasz: igen”, 23:06:02 „Hazudta azt férfinak, hogy nem a méret a lényeg? a válasz: nem”, de a fennmaradó műsoridő rövidségéből adódóan nem mélyülhettek el a témában. A versenyző gyenge pontja feltehetően egyébként sem ebben rejlett, hanem - amint azt a műsor végén bevágott előzetesek kérdései sejtetni engedték: „Ha tehetné, lecserélné a családját? Egyformán szereti mind a két gyermekét?” – inkább a családja lesz.

A Testület hatósági ellenőrzése eredményeként a 2008. március 5-i adással kapcsolatosan az Rttv. 3.§ (2) bekezdésének, valamint 5/B.§ (3) bekezdésének, a 2008. március 12-i adással kapcsolatosan az Rttv. 5/B. (3) bekezdésének sérelmét vélelmezte. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 51. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelelően a Testület 2008. március 21-én postázott levelében tájékoztatta a műsorszolgáltatót a hatósági ellenőrzés megállapításáról, egyúttal felhívta az ügyre vonatkozó nyilatkozatának megtételére. A felhívásnak a műsorszolgáltató a 2008. március 25-én kelt és március 26-án postára adott levelében tett eleget.

III. A műsorszolgáltató nyilatkozata

A Testület hatósági ellenőrzésének az Rttv. 3.§ (2) bekezdése megsértését valószínűsítő megállapításait a műsorszolgáltató alapjaiban vitatta.

A műsorkészítés folyamatának (a poligráf alkalmazásának kérdései, a játékszabályok esetleges visszássága, a játékosok megfelelő tájékoztatása, stb.) körében tett hatósági megállapításokra válaszolva kifejtette, hogy azok vizsgálata megítélése szerint a Ket.-ben rögzített egyéb bizonyítási eszközökkel pl. tanúmeghallgatással lenne lehetséges.

A műsorszolgáltató megkérdőjelezte továbbá saját felelősségét, hiszen a műsort nem maga készítette, így a szereplőkkel sem ő állt szerződéses jogviszonyban.

Az önrendelkezési jog gyakorlásával kapcsolatosan a műsorszolgáltató kifejtette, hogy tevékenysége nem sérthette az emberi méltóságot, hiszen az egyénnek nyilvánvalóan joga van ahhoz, hogy akár nyereségy fejében, akár anélkül, egyébként magántitok körébe tartozó élményeiről, szokásairól, tetteiről a nyilvánosság előtt vallomást, nyilatkozatot tegyen és a róla e tárgyban készült felvétel nyilvánosságra hozatalához hozzájáruljon. Az ilyen típusú magatartás nem ütközik jogszabályba, hiszen része a személyiség szabad kibontakozásához való jognak, része a minden embert megillető önrendelkezési szabadságnak, amely szintén eleme az emberi méltóságnak.

A műsorszolgáltató kijelentette, a játékosok nem szolgáltatták ki magukat a műsorszolgáltatónak, nem degradálta a szereplőket fogyasztási cikk szintjére, személyükkel nem rendelkezett.

Az Rttv. 5/B.§ (3) bekezdésének megsértését érintően a műsorszolgáltató álláspontja az, hogy nem lépte túl a II. kategóriára vonatkozó törvényi kereteket, hiszen a műsorszám szexualitást még közvetetten sem ábrázolt, legfeljebb embereket, akik szexualitásról beszélnek, ami önmagában nem meríti ki a III. kategória tényállási elemeit. Ettől függetlenül, tekintettel arra is, hogy a műsorszámot a közvélemény kitüntetett figyelmébe és jelentős sajtóvisszhang kíséri, beleértve az ellenzők hevesen véleményét nyilvánító táborát is, a műsorszolgáltató úgy döntött, hogy szándéka szerint egyébként is csak késő esti órákban sugárzott műsorszámot a III. kategória szabályai szerint sugározza.

IV. A jogsérelem

IV.1. Az Rttv. 3.§ (2) bekezdése tekintetében:

A határozat I. pontjában kifejtett jogértelmezés alapján a Testület Az igazság ára c. műsorszám kapcsán azt vizsgálta, hogy az adásba került műsor jellege, nézőpontja, témája sérti-e az alkotmányos alapjogokat.

A műsorszolgáltató nyilatkozatának e pontjával egyetértve, nem képezhették a jogi értékelés tárgyát mindazok a körülmények, amelyek a műsorszolgáltató által közzétett műsorszámok készítése vagy a szereplőkkel való szerződéskötés körében merültek fel. Ennek megfelelően erre vonatkozó hatásköre hiányában nem minősítette a Testület a hazugságvizsgáló készülék alkalmazásának jogszerűségét, megbízhatóságát vagy szakszerűségét, és az Alkotmánybíróság intencióit is követve nem értékelt a műsorban résztvevők szerződéses hozzájárulásának jogszerűségét sem, vagyis azt, hogy informált beleegyezést adhattak-e a vizsgált esetben. Amint ugyanis arra a következetes bírói gyakorlat alapján a Fővárosi Ítéltábla a 4.Kf.27.298/2006/7. számú ítéletében rámutatott: „Az Rttv. 3. § (2) bekezdésének esetleges sérelme is csak a műsorszám sugárzása során valósulhat meg. Így az Rttv. 3. § (2) bekezdése csak a műsorszám tartalmára vonatkozatható, média ügyben nem vizsgálható sem a műsorkészítés folyamata – a közreműködők munkajogi vagy polgári jogi szerződéseinek tartalma –, sem a műsor utóélete, a műsor esetleges büntetőjogi, polgári jogi vagy szerzői jogi következményei.”

Megjegyzi a Testület, amellett, hogy az Rttv.-ben foglalt hatásköre a közzétett műsor tartalmi vizsgálatára terjed ki, az említett körülmények vizsgálata az Alkotmánybíróság ismertett értelmezésével sem állna összhangban, mivel meghatározott személyekhez fűződő alanyi jogokra vonatkozna.

Az Rttv. 3. §-a (2) bekezdés alapján

„A műsorszolgáltató köteles tiszteletben tartani a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét, tevékenysége nem sértheti az emberi jogokat (...).”

Az Alkotmány 54. § (1) szerint

„A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az emberi méltósághoz, amelytől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

Az Alkotmány 59. § (1) bekezdése alapján

„A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

Az Alkotmánybíróság több döntésében is értelmezte az emberi méltósághoz való jog tartalmát, és ennek során kifejtette: „az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat].

Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint az emberi méltósághoz való jog a személyiségi jogok „anyajoga”, amely a magánélet védelmét szolgáló további jogokat is magában foglal. Ilyen jogként nevesítette az Alkotmánybíróság – többek között – a magánszférához való jogot. „A magánszférához való jogot az Alkotmány konkrét, szubjektív alapjogként nem nevezi meg, de a magánélet szabadságához való jog kétségtávol az egyén autonómiájának védelmére szolgáló olyan alapjog, amely az ember veleszületett méltóságából ered, amelynek tehát az általános személyiségi jog – az emberi méltósághoz való jog – szubszidiárius alapjoga.” [56/1994. (XI. 10.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróság értelmezése mellett a Testület rámutat az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 8. cikkének rendelkezésére is, amely önállóan nevesíti a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot. „Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.”

Az emberi személyiségnek tehát van a jog által védelt, mindenki által érinthetetlen benső magva, mivel a személyes adatokkal való rendelkezést az alkotmányos elmélet kivonta a protektív jogok köréből, és önrendelkezési joggá formálta. A Testület álláspontja szerint az ember személyiségét illető rendelkezési szabadsága, azaz önrendelkezési joga – amint az az alkotmányos elméletben mára Magyarországon is uralkodó felfogás lett – szerződéssel nem szüntethető meg. „Az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak eszerint az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát.” [15/1991. (IV. 13.) AB határozat]

Mindezeket figyelembe véve a Testület Az igazság ára c. műsor tartalmát vizsgálva megállapította, a műsorszolgáltató által „pszichológiai játéknak” nevezett sorozat azt közvetíti, hogy az emberi személyiségnek nincsen integráns, érinthetetlen tartománya, az ember átlátszóvá alázható. A műsorban résztvevők a magánélet legbensőbb körének feltárására pénznyeremény elérése érdekében vállalkoznak, így a műsor azt az üzenetet hordozza, hogy a magánszféra és az emberi méltóság nem sérthetetlen, anyagi érdekből nyilvánossá tehető, konzumálható.

A műsor azt az elvárást támasztja szereplőivel szemben, hogy – a megnyerhető pénzüsszegért cserében – testi és lelki valójuk előre meghatározatlan legbensőbb részét tegyék hozzáférhetővé a nyilvánosság számára. A játékosok, a kérdés-felelet sorozat előrehaladtával, mivel a kérdések egyre bensőbb titkokra irányulnak, mintegy csúszós lejtőre kerülve önrendelkezési joguk végső maradékát is elveszítik. A műsor résztvevői olyan helyzetbe kerülhetnek, amelyben különleges személyes adataik feletti ellenőrzésük megszűnik, akár még a válasz esetleges megtagadása esetén is (hiszen, miközben pénzért vállalták előzetesen az önfeladást, még a nagy összeget veszni hagyó válaszmegtagadást is a kérdésben megfogalmazott állítás beismerésének fogja tekinteni a néző), ez pedig a személyiség teljes feladása előtti menekülési utakat elzárja. Ez önmagában is összeegyeztethetetlen az emberi méltóság, a magánélet tiszteletben tartásának mindenkire kiterjedő kötelezettségével.

Mindezek alapján a Testület megállapította, hogy Az igazság ára c. műsorszám egészének (jelen esetben mindkét vizsgált adás) jellege, nézőpontja súlyosan sérti a magánszféra sérthetlenségét, az információs önrendelkezés és az emberi méltóság feltétlen tiszteletének az Alkotmány 54. §-ában és 59. §-ában meghatározott alkotmányos követelményeit, ezáltal pedig az Rttv. 3. § (2) bekezdésének rendelkezését.

IV.2. Az Rttv. 5/B. § (3) bekezdésének tekintetében:

Az Rttv. 5/B. § (3) bekezdése szerint

„Azt a műsorszámot, amely alkalmas a tizenhat éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azáltal, hogy közvetett módon utal erőszakra, illetve szexualitásra, vagy témájának meghatározó eleme az erőszakos módon

megoldott konfliktus, a III. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizenhat éven aluliak számára nem ajánlott.”

Az Rttv. 5/F.§-a alapján meghozott 1494/2002. (X. 17.) számú határozatában a Testület az alábbi követelményeket rögzítette az 5/B.§ (2) bekezdésbe tartozó műsorszámokra vonatkozóan:

„A II. kategóriába sorolt műsorszámokat az általános nézőközönség részére szánták, azonban a tizenkét éven aluliak számára nagykorú felügyelete mellett ajánlott, miután tartalmazhatnak olyan elemeket, amelyek számukra nehézséget jelenthetnek a látottak önálló értelmi és érzelmi feldolgozásában. Ugyanakkor a műsorszolgáltató különös gonddal szükséges eljárni annak kapcsán, hogy az ebbe a kategóriába sorolt műsorszámok témaválasztása, továbbá feldolgozásának módja a 12 és 16 év közötti korosztály érettségi szintjének megfelelő legyen. A műsorszámok minősítésénél a műsorszolgáltatónak szem előtt kell tartania, hogy a gyermek fejlődésében meghatározó jelentőséget tulajdonítanak a tizenkettő és tizenhat év közötti életkornak, miután erre az időszakra tehető a gyermek értékrendszerének és világmépiének kialakulása.”

Jelen esetben a szexualitást — többek között a szexuális beállítottságot, a szexuális szokásokat — érintő provokatív és szellemi, pszichikai érettséget feltételező kérdések kerültek megfogalmazásra, amelyekre több esetben válasz is megfogalmazásra került. A szexualitásra közvetett módon történő utalás nem csak képi megjelenítéssel valósulhat meg. A kifogásolt műsorszámokban a közvetettség határát súroló témakörök jelentek meg, míg a kérdések közvetlenül érintették a témát („Szeretkezett már egyszerre több férfival?”; „Kötözték ki már szex közben?” stb.).

A Testület megállapította, a műsorszolgáltató által sugárzott műsorszám tartalmára és elemeire tekintettel nem felelt meg a II. kategóriára vonatkozó szempontoknak, ezért indokolt lett volna a magasabb – azaz „tizenhat éven aluliaknak nem ajánlott” – korhatár-kategóriába történő besorolása.

V. A Testület által alkalmazott jogkövetkezmények

Az Rttv. 112. § (1) bekezdése a) és c) pontja alapján

„Ha a műsorszolgáltató az e törvényben, illetve a szerzői jogról szóló törvényben, valamint a műsorszolgáltatási szerződésben és a rádióengedélyben előírt feltételeket és előírásokat nem teljesíti vagy megsérti, illetőleg ha műsorszolgáltatóval a cselekmény elkövetésekor munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló más jogviszonyban lévő személy bűnösségét a Btk. 329. §-ában meghatározott büncselekmény miatt jogerős ítélet állapította meg, a Testület a) felhívja a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére,

(...)

c) meghatározott időre, de legfeljebb harminc napra felfüggeszti a műsorszolgáltatási jogosultság gyakorlását, ...”

A Testület az Rttv. 3. § (2) bekezdésének sérelme miatt a 2007. és 2008. években két [2719/2007. (XII. 6.) és 2844/2007. (XII. 12.) számú ORTT határozat] határozatában szankcionálta a műsorszolgáltatót, és az Rttv. 112. § (1) bekezdés c) pontja alapján esetenként 5 perc időtartamra felfüggesztette a műsorszolgáltató műsorszolgáltatási jogosultságának gyakorlását.

A műsorszolgáltató jogkövető magatartásra ösztönzése érdekében jelen esetben – az előbbieknél hosszabb időtartamra vonatkozóan - szintén indokolt felfüggesztés-szankció alkalmazása, ezért a Testület a műsorszolgáltatási jogosultság gyakorlásának 30 percre történő felfüggesztése mellett döntött, amelyet az adott műorszám témájának, jellegének többrétegű problematikája tett szükségessé.

A Testület az Rttv. 5/B. § (3) bekezdésének sérelme miatt a 2007. és 2008. években hat [169/2007. (I. 24.), 1069/2007. (V. 9.), 1707/2007. (VII. 18.), 2059/2007. (IX. 12.), 2264/2007. (X. 2.) és 2274/2007. (X. 2.) számú ORTT határozatok] határozatában szankcionálta a műsorszolgáltatót, legutóbb 2007 májusában. A Testület akkor felhívta a TV2-t a sérelmezett magatartás megszüntetésére.

A Testület jelen esetben szintén az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, legenyhébb szankció kiszabása mellett döntött, mivel a műsorszolgáltató a kifogásolt műorszámot időközben, az ORTT preventív intézkedésének eredményeként III. kategóriába sorolta, vagyis az „tizenhat éven aluliak számára nem ajánlott” minősítést kapott, illetőleg, a műorszám korábban, a II. kategóriás besorolás ellenére 22.00 és 05.00 óra között került közzétételre.

A fentiekre tekintettel a Testület az Rttv. 3. § (2) bekezdésének megsértése miatt az Rttv. 112. § (1) bekezdésének c) pontjában, míg az 5/B. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés megsértése miatt az Rttv. 112. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott jogkövetkezmény alkalmazása mellett és a rendelkező rész szerint döntött.

Az eljárás során a Ket. 153. § (2) bekezdése szerinti eljárási költség nem merült fel.

Az Rttv. 136. § (2) bekezdése alapján a határozat ellen közigazgatási úton fellebbezésnek helye nincs. A határozat bírósági felülvizsgálatát az Rttv. 136. § (3) bekezdése biztosítja.

Budapest, 2008. április 29.

Az Országos Rádió és Televízió Testület
nevében

Dr. Majtényi László s.k.
elnök